

Oktober 2022

59ste JAARGANG
No.3

NATZWEILER BERICHTEN

VAN DE

"STICHTING VRIENDENKRING VAN OUD-NATZWEILERS"

=====

BESTUUR

Voorzitter:

**Rutger Bakels
Tel: 035 - 6936733**

Secretaris:

**Roelof Schutrup
Tel: 010 – 4622384
E-mail: roelofschutrup@gmail.com**

Penningmeester:

**Marjolijn de Loos
Mob: 06-51803406
E-mail: marjolijndeloos@gmail.com**

**Bankrekening stichting:
NL26INGB0000394148**

Redactie:

**N. Planjer & M. de Loos
Tel: 06-24769585
E-mail: nplanjer@hotmail.com**

Website:

www.Natzweiler.nl

Mail:

info@natzweiler.nl

© Copyright Stichting Vriendenkring van Natzweilers. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opname of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur.

INDEX

	Pag.
1. Bestuur	1
2. Index	2
3. Van de Redactie	3
4. Mededelingen:	
a. bedankjes	4
b. familieberichten	4
c. overige	4
5. Jaarlijkse herdenking 5 november 2022	5
6. Kamp Amersfoort door Floris van Dijk	6
7. Ingezonden brieven	10
8. Natzweiler herdenkingsreis 9-13 september 2022	13
9. Toespraak Kol. M. Hubregtse	16
10. Toespraak drs. Floris van Dijk	18
11. Uit de krant	21
12. Persbericht NM Kamp Amersfoort.	22
13. Boekpresentatie	23
14. Van de Penningmeester	25
15. Giroloterij	26
16. Arq	27
17. Colofon	28

3. VAN DE REDACTIE:

- Van 28-30 Oktober vindt een symposium plaats in Rastatt-Duitsland.

Informatie en aanmelden kan via deze link:

<https://www.vgkn-kolloquium-2022.eu>

- Op zaterdag 5 november as. vindt de herdenking in NM Kamp Amersfoort plaats met na afloop de lunch in Restaurant de Soester Duinen te Soest.

Het programma staat verder in deze nieuwsbrief.

- Op 5 November vindt in NM Oranjehotel te Den Haag de boekpresentatie plaats van ' Het koffertje van Oom Tom' door Annemiek Lely, nicht van Thomas Haulog NAVIS, plaats. Ook hiervoor geldt, meer info staat verder in deze Nieuwsbrief.

Met vriendelijke groet,
Het Bestuur

4. **MEDEDELINGEN:**

a. Bedankjes

Van hen die dit jaar helaas niet mee konden gaan met de jaarlijkse reis naar Natzweilers kwamen er blijde reacties op de verstuurde kaarten uit Frankrijk.

b. Familieberichten

c. Overige

5. JAARLIJKSE HERDENKING KAMP AMERSFOORT - 5 NOVEMBER 2022

Programma

10.30 uur ontvangst met koffie in museumcafé Nationaal Monument Kamp Amersfoort

11.00 uur welkomstwoord door Micha Bruinvels, directeur Nationaal Monument Kamp Amersfoort

Toespraak Jan van Kooten, oud-directeur Nationaal Comité 4&5 mei,

Bezoek museum

12.00 uur stille tocht naar Stenen man

12.15 uur herdenking en kranslegging

12.45 uur vertrek met eigen vervoer naar restaurant

13.00 uur aankomst en lunch

15.00 uur einde en naar huis

Informatie en aanmelding bij:

Roelof Schutrup

roelofschutrup@gmail.com

mob: 06-14 72 94 50

Eventuele dieetwensen gaarne doorgeven bij aanmelding

6. KAMP AMERSFOORT

De verantwoordelijke voor *Nacht- und Nebel* gevallen in Nederland

Kamp Amersfoort was van oorsprong een kazerneterrein van het Nederlandse leger. Vanaf augustus 1941 werden er door de nazi's verschillende groepen opgesloten, zoals verzetsstrijders, ontduikers van de *Arbeitseinsatz*, communisten, gijzelaars, (vermeende) criminelen zoals zwarthandelaren, slachtoffers van razzia's, ca. 2.500 Joden, 271 Amerikaanse staatsburgers, 123 Jehovah's getuigen en 100 Sovjet-krijgsgevangenen. 359 gevangenen tekenden onder dwang een contract als *SS-Frontarbeiter* en belandden zo aan het Oostfront. Collectief verzet door twee beroepsgroepen leidde tot arrestatie en opsluiting van ca. 400 politiemannen en ca. 300 artsen. Op 19 april 1945 werd het beheer van Kamp Amersfoort overgedragen aan het Rode Kruis en op 7 mei reed een verkenningseenheid van de Britse 49^e Infanteriedivisie, de *Polar Bears*, door de poort van het kamp.

Verantwoordelijke voor dit concentratiekamp was de eerste commandant, Walter Hermann Heinrich, geboren op 2 januari 1910 in Myslowitz/Myslowice. Tot 2020 was niet meer dan zijn naam bekend. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat hij zijn carrière begon als gemeenteambtenaar in Oppeln/Opole. Al op 15 maart 1933 werd hij lid van de *Schutzstaffel* (SS; lidmaatschapsnummer 264110) en twee weken later van de NSDAP (lidmaatschapsnummer 1594751). Vervolgens werkte hij bij de gemeente Hanau am Main, weer bij Oppeln/Opole en doorliep zijn rangen binnen de SS. Tijdens de inval in Polen was hij *Polizei-Inspektor* in Sanok, Rzeszow en Krakau. Gedurende zijn werkzaamheden in 1940 bij het *Reichssicherheitshauptamt* (RSHA) in Berlijn leerde hij dr. Wilhelm Harster (1904-1991) kennen, die van juli 1940 tot augustus 1943 in Nederland *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* (BdS) was. Toen de keuze viel op Kamp Amersfoort als centraler gelegen concentratiekamp dan Schoorl, benoemde Harster dus Heinrich tot commandant.¹

Als eerste kampcommandant (hij werd opgevolgd door Karl Berg, 1907-1949) was Heinrich verantwoordelijk voor het structurele systeem van honger, dwangarbeid en mishandeling waar 47.000 mensen onder zouden lijden. Maar hij was ook hoogstpersoonlijk lid van het executiepeloton, dat in de vroege morgen van 9 april 1942 de laatste 77 van een groep van 100 Sovjet-krijgsgevangenen vermoordde; de eerste 23 waren sinds hun aankomst op 27

¹ F. van Dijk, "Walter Heinrich; grondlegger van een concentratiekamp en nooit veroordeeld oorlogsmisdadiger", InBeeld nr. 51 (2020), p. 4-11

september 1941 aan ontberingen en mishandelingen in Kamp Amersfoort overleden.² Die groep was door Himmler naar Nederland gestuurd om voor de bevolking te dienen als anti-bolsjewistische propaganda, vanwege hun Aziatische uiterlijk.³

Heinrich werd overgeplaatst naar de staf van de BdS in Den Haag. De BdS in Nederland was vanaf 29 mei 1940 *Standartenführer* dr. Hans Nockemann; die werd vervangen vanaf 1 augustus 1940 door *Brigadeführer* Harster; vanaf 3 september 1943 trad *Brigadeführer* Erich Naumann aan; die werd weer vervangen vanaf 1 april 1944 door *Brigadeführer* Karl Schöngardt. De locatie van de BdS en zijn staf was van mei-juli 1940 de Eerste van den Boschstraat, van juli-augustus 1940 Plein 1 (tweede etage) en Binnenhof 7, en later werden ook Binnenhof 4 en 20 in gebruik genomen. In mei/juni 1944 werd een deel van de staf van BdS naar Zeist overgeheveld, waarna de rest in september 1944 volgde. Heinrich kwam in Den Haag te werken bij Referat IV, Abteilung IV C, waar beleid werd gemaakt en administratie gevoerd omtrent de detentie, gevangenneming, transport, overplaatsing en inlichtingen omtrent gevangenen. Ook werd tot september 1944 een kartotheek bijgehouden, die daarna naar Uelzen (bij Hannover) werd verplaatst. Hoofd van Referat IV was vanaf 1942 *Sturmbannführer* Erich Deppner (1910-2005); mogelijk werkte hij daar tot 1945 maar een andere bron meldt dat hij al in februari 1944 werd overgeplaatst naar het RSHA in Berlijn.⁴ Op de afdeling was Walter Heinrich als *Obersturmführer* (eerste luitenant) bereikbaar op kamernummer 18a, met toestelnummer 336.⁵ Zijn taak liet zich het beste omschrijven als inspecteur van de in Nederland gelegen concentratiekampen. Zijn eenheid bestond uit

² NIOD doss. 250f inv. nrs. 1, 14, 16, 24, 27, 29, 32, 33, 34, 267, 274, 281; NA doss. 2.09.61 inv. nrs. 378, 598, 1401, 1402: PV betreffende het Onderzoek inzake de doodsoorzaak van 100 Russische krijgsgevangenen, gepleegd in het PDA kamp te Amersfoort, tijdens de Duitse bezetting (22 april 1947); PV Wilhelm Harster inzake uitgevoerde fusilleringen in het P.D.A. te Amersfoort, betreffende de Russische krijgsgevangenen (24 oktober 1947); PV Johann Stöver inzake de gepleegde mishandelingen en fusilleering van 77 Russische krijgsgevangenen in het kamp Amersfoort tijdens de Duitse bezetting (17 april 1947); PV Bohle Janszen, verklaring Johann B.J. Janszen (29 september 1949); PV Karl Berg, inzake de fusilleering van de Russische krijgsgevangenen (16 april 1947); PV Karl Titho, betreffende het fusilleeren van Russische krijgsgevangenen in het kamp Amersfoort (24 maart 1947); PV Ernst May, betreffende de fusilleeringen van de Russische krijgsgevangenen in het kamp: Amersfoort (17 februari 1947); PV Ernst May, contra Karl Titho inzake het fusilleren van Russische krijgsgevangenen (6 juli 1949); PV Karl Berg, betreffende fusillering 72 Russische krijgsgevangenen (29 september 1949); PV Karl Knabe, Netherlands War Crimes Commission, BAOR 15 (16 september 1949); PV Wilhelm Harster, inzake gedragingen kompleiding voormalig PDA, no. 157 (23 oktober 1947); PV Stöver inzake de gepleegde mishandelingen en de fusilleering van 77 Russische krijgsgevangenen in het kamp Amersfoort tijdens de Duitse bezetting (17 april 1947); PV Willem Eegdeman inzake de gepleegde mishandelingen en het fusilleren van Russische krijgsgevangenen tijdens de Duitse bezetting in het PDA, te Amersfoort (21 april 1947)

³ NA doss. 2.09.61 inv. 3588: PV Erwin Alscher; in aansluiting op bijgaande PVen betreffende de gepleegde mishandelingen en het fusilleren van Russische krijgsgevangenen tijdens de Duitse bezetting in het P.D.A. te Amersfoort (8 mei 1947)

⁴ NIOD doss. 249-0087; *Befehlshaber der Sipo und SD*, p. 1-19

⁵ NIOD doss. 249-0738; *Fernsprechverzeichnis des Befehlhabers der Sicherheitspolizei u.d. SD für die besetzten niederländischen Gebiete* (1 oktober 1943), p. 18

SS-Obersturmführer Wacker en de twee *Untersturmführer* Oeligschlaeger en Becker.⁶

Op 7 december 1941 trad het zgn. *Keitel-Erlass* in werking. Het was een besluit, uitgegeven door het hoofd van het *Oberkommando der Wehrmacht*, Wilhelm Keitel, op last van Hitler zelf. Hiermee werd een aparte klasse van gevangenen ingesteld met bijbehorende straf: verzetsmensen dienden spoorloos te verdwijnen, in '*Nacht und Nebel*'. De twee concentratiekampen die hiervoor werden aangewezen waren Gross-Rosen (in Silezië) en Natzweiler (in de Elzas). Het betekende dat honderden Nederlandse verzetsmensen die naar Natzweiler werden gestuurd zich moesten doodwerken in de granietmijn. De vraag doet zich voor wie van de stafleden van de BdS in Den Haag verantwoordelijk was voor de uitvoering van het *Keitel-Erlass*.

Op 9 juli 1943 werd vanuit Kamp Amersfoort een transport per trein van ruim tachtig gevangen verzetsmensen naar Natzweiler georganiseerd. Eén van de escorterende SS-officieren was Walter Heinrich.⁷ De reden van zijn aanwezigheid bij dit transport was lang onduidelijk.

Door zijn collega August Woldeit werd de fanatieke Deppner beschreven als een '*Scharfmacher*' (scherpslijper), die altijd *Schutzhaft* (een soort voorlopige hechtenis, zonder rechterlijke uitspraak of enig recht van de verdachte) eiste voor een periode van minimaal zes maanden en die verantwoordelijk was voor "zunächst die ungeheueren Inschutzhaftnahmen der niederländischen Bevölkerung und deren Einweisung in das KZ Vught bezw. in Konzentrationslager innerhalb des Reiches". De uitvoering van "Schutzhaftangelegenheiten" lag bij Walter Heinrich. En nu komt het. Heinrich diende "die Eingliederung der Schutzhäftlinge in eine bestimmte Strafkategorie auf Grund des Falles zu bestimmen." De afhandeling van *Schutzhaft*-gevallen betrof ook *Nacht und Nebel*-gevallen, "für die Öffentlichkeit spurlos verschwunden". "Als 'Geheime Reichssache' sind diese Vorgänge beim BdS zur Bearbeitung gekommen. Die Aktenverwaltung solcher Vorfälle lag in den Händen der Dienststelle des Heinrich."⁸

Naast zijn inspectietaken en uitvoering van *Schutzhaft* voor de BdS had Walter Heinrich dus nog een geheime opdracht: de afhandeling van *Nacht und Nebel*-gevallen in Nederland. Walter Heinrich is sinds februari 1945 uit beeld

⁶ NIOD doss. 249-0738; Nachweisung von Beambten der Dienststelle des BdS in Den Haag, p. 2

⁷ F.B. Bakels, *Terug uit Nacht und Nebel; mijn verhaal uit acht Duitse gevangnissen en concentratiekampen*, Utrecht (2016), p. 156

⁸ NIOD doss. 249-0738; Directoraat-Generaal voor Bijzondere Rechtspleging, persoonlijk opgemaakte beschrijving van de SD door August Woldeit (DGBR-2463-(10-6-1948)-100 (8 juni 1948), p. 22-32

verdwenen. Vanaf 11 oktober 2022 wordt een podcast uitgezonden, gewijd aan deze nazi van het eerste uur die nooit terecht heeft gestaan.

Door drs. Floris van Dijk, Historicus NM Kamp Amersfoort

7. INGEZONDEN BRIEVEN

Beste mensen,

De meesten van jullie kennen ons niet, terwijl we al een paar jaar de nieuwsbrief ontvangen en lezen. Graag willen we nu onderstaand verhaal met jullie delen, om te laten weten hoe belangrijk de website en het werk van de Natzweiler vriendenkring persoonlijk voor ons is.

De vader en oom van Frank hebben in de verschillende kampen gevangen gezeten, waaronder Natzweiler. En hier wisten we maar heel weinig van, omdat Frank' s vader hierover vrijwel niets heeft willen vertellen aan zijn zoon en dochter.

Amersfoort is sinds een aantal jaren onze gezamenlijke woonplaats. Frank loopt vaak bij zijn hardlooperdijk de Laan 1914 omhoog, langs Kamp Amersfoort. In 2017 bezochten we daarom het Kamp maar eens, tijdens Open Monumentendag. Bij binnenkomst in de ontvangstruimte zien we onverwacht op een TV een oud gevangene, die vertelt over zijn ervaringen in het Kamp en Frank zegt vol verbazing: 'Hee dat is Japie van Mesdag, een vriend van mijn vader? Daar gingen we vroeger bij op bezoek, hij woonde in Nederhorst den Berg in een molen en had prachtige auto's. Heeft hij hier gezeten?' Frank wist wel dat zijn vader een medegevangene van 'Japie' was in Natzweiler, maar veel verder dan dat ging zijn kennis over het oorlogsverleden van zijn vader niet.

Het werd het begin van een uitgebreide zoektocht naar het oorlogsverleden en de kampervaringen van Frank' s vader en oom, Jan en Henk Geraets, beiden overleden in de jaren tachtig. Nooit had Frank' s vader iets over zijn oorlogsverleden aan zijn kinderen verteld. Frank en zijn zus wisten daarom slechts dat hij in Kamp Natzweiler gevangen had gezeten. Dit kamp hadden we in 2013 bezocht, een zeer confronterende ervaring.

Ook zagen we Skippy een keer op de televisie; daar mocht hij op 4 mei op de Dam een krans leggen op. Frank herkende hem als kameraad uit 'het kamp' van zijn vader.

In november van 2017 hebben we eenmalig de Natzweiler herdenking in Kamp Amersfoort bijgewoond. We voelden ons heel welkom, maar toch kwam er van onze kant geen vervolg.

Frank vond het zelf te heftig om er diep in te duiken. Daarom ben ik dat voor hem gaan doen. Ik heb vele boeken gelezen, informatie aangevraagd bij de ITS en het NIOD en ben verdwaald in alle informatie die er op internet te vinden is. Ook heb ik alle, echt álle gedigitaliseerde Natzweiler berichten gelezen, op zoek naar 'iets' over Jan en Henk Geraets. En heb hier zeer waardevolle informatie in kunnen vinden. Tot tranen toe geroerd vond ik dat iemand (Henk Luttikhuisen?) zich herinnerde dat de broers altijd hand in hand op appèl stonden. Frank dacht dat zijn vader ernstig ziek terug was gekomen, tót we de memoires van iemand lazen.

Wijnand Peeters beschrijft dat hij na de bevrijding, na lang wachten, vanuit Dachau in een tientonner naar Nederland reisde 'met Jan Geraets achter het stuur, die zijn plek achter het stuur niet meer wilde afgeven'. We hebben er samen een potje om gehuild van blijdschap.

Ik vond een boekje van Carel Witmond, die dezelfde transporten bleek te hebben afgelegd als de broers Geraets. En nog meer informatie: over Velo Bierman, Piet Schippers en vele anderen, die Frank herkende van naam uit de vriendenkring van zijn ouders.

Door al deze informatie kan ik inmiddels een redelijk gedetailleerd verslag schrijven over de onvoorstelbare oorlogservaringen van deze twee jonge mannen uit Erica, die het Oost-Drentse verzet in waren gerold en hiervoor drie jaar gevangen hebben gezeten in de kampen Vught, Amersfoort, Natzweiler, Dachau, buitenkamp Allach en weer terug in Dachau waar ze zijn bevrijd.

In het verslag dat ik aan het maken ben voor de familie, wil ik ook schrijven over de positief ingestelde Jan, die na de oorlog verder is gegaan met leven en liefhebben en een lieve vader voor zijn kinderen was. Die al op zijn 54e moest worden afgekeurd vanwege zijn kampverleden. Maar ook de Jan die grappen kon maken, dansen met zijn dochter en biljarten op zolder met zijn zoon Frank. Het verslag is voor privé, voor Jan' s zoon Frank en dochter Ellen en voor de kleinkinderen, die hij niet meer mee heeft mogen maken.

Door het lezen van de vele Nieuwsbrieven en o.a. de boeken van Hinke Piersma en Jolanda Withuis, begrijpen we hoe belangrijk de Natzweiler vriendenkring moet zijn geweest voor de broers Jan en Henk. Hoeveel steun de mannen hier aan elkaar hadden en hoe uniek deze groep was.

Heel hartelijk dank voor alles wat we hebben kunnen verzamelen, dankzij de persoonlijke verhalen van jullie (groot-)vaders, de nieuwbrieven en de Natzweiler vriendenkring-site, voor het verhaal van Jan Geraets.

Mocht iemand van u nog iets meer kunnen vertellen over Jan of Henk Geraets,
neem dan via de redactie contact met ons op.

Frank & Louise

Frank Geraets, & Louise Dam

Zoon van Jan Geraets

en

Neef van Henk Geraets

Amersfoort

8. NATZWEILER HERDENKINGSREIS 9-13 SEPTEMBER 2022

Op donderdag 9 september verzamelde zich een klein gezelschap in de Fischhutte. Jan en Bep Honselaar die zich als de nieuwelingen aankondigden waren al snel geen nieuwelingen meer. Marcel, Gerrit en Hans kwamen samen uit Limburg aangereden. Paul en Françoise sloten zich tenslotte ook aan.

Voor de vrijdag ochtend stond er niet een vastomlijnd programma klaar. Gezamenlijk is besloten om het Mémorial de Schirmeck te bezoeken. Hier is de geschiedenis ten tijde van WO I van de Elzas te bezichtigen. Wij parkeerde de auto's op de aangegeven parkeerplaats onder aan de heuvel. Inmiddels weten we dat er een zg. invalide parkeerplaats boven vlak naast de ingang is. Maar goed, wij gingen allen goed gemutst op pad. Al vrij snel barste er een enorme regenbui boven onze hoofden los. Drijfnat kwamen we tenslotte oven.

Na de lunch in een lokale Elzasser restaurant ging de tocht door naar de steengroeve. Daar aangekomen waren de Noren er al – wij dus te laat – samen met Michael Landolt. Hij is een achterkleinzoon van een Franse oud-gevangene en archeoloog. Net als vorig jaar heeft hij ons rondgeleid en de nieuwe vondsten getoond. Ook dit jaar in augustus zijn er weer opgravingen onder zijn leiding geweest. Ook voor volgend jaar staan deze weer in de planning.

Vrijdagavond - inmiddels was de rest van de groep en onze trouwe leden van het FKNR aangekomen, - was er een zuurkoolmaaltijd met de Noren en enkele zonen van Franse oud-gevangenen in de Fischhutte. In colonne reden wij daarna naar het kamp voor de fakkelwacht.

De eerste wacht was die van de Nederlandse en Noorse kleinkinderen. Het was weer een mooie en emotionele bijeenkomst. Vlak voor het begin regende het, op het ogenblik dat wij stopten barstten de buien weer los. De weergoden waren ons goedgezind, of waren het de oud-gevangenen die ons van boven af beschermden...

Die avond werd er nog lang nagepraat in de bar van de Fischhutte.

Zaterdagochtend begon vroeger dan voorgaande jaren. Onze herdenking moest een half uur vervroegd worden vanwege de presentatie van het boek

‘La villa des Genêts d’or’ door Frédérique Neau-Dufour, oud directrice van het CERD.

Wederom samen met de Noren en enkele Fransen liepen wij in een stille tocht naar de askuil. Dit jaar was ook we onze defensie attache, kolonel Michel Hubregtse aanwezig. Zijn speech en die van Floris van Dijk, namens NM Kamp Amersfoort staan elders in deze nieuwsbrief. Floris memoreert altijd de namen van die oud-gevangenen wiens nazaten aanwezig zijn. Dit is zo dierbaar! Bij de Noren was luitenant-kolonel Einar Berntsen aanwezig, beiden uit Parijs. De nieuwe Nederlandse Permanent Vertegenwoordiger, mevrouw Tanja Gonggrijp en haar eveneens nieuwe Noorse collega, Helge Seland bij de Raad van Europa uit Straatsburg namen voor het eerste deel aan onze gezamenlijke herdenking. Het koper ensemble van het Fanfare Korps Nationale Reserve onder leiding van adjudant Ralf Goddrie begeleidden deze herdenking zoals altijd weer, prachtig!

Na afloop bezochten de nieuwe ambassadeurs de barakken van het crematorium en de gevangenis in het kamp.

Hierna volgde een uiterst gezellige lunch bij Auberge Metzger. Wij maakten toen kennis met de directrice-generaal van de ONAC/VG, mevrouw Véronique Peaucelle-Delelis. Zij bleek zeer geïnteresseerd te zijn in de herdenkingen van andere nationaliteiten. Dit biedt hoop voor de toekomst.

Helaas moesten Paul en Françoise ons al na de lunch verlaten. Nicky was zelfs al vroeg zaterdagochtend weer richting Londen vertrokken.

In de middag volgde de algemene vergadering van het Internationale Natzweiler Comité.

Terug in de Fischhutte werden wij, vlak voor het diner, verrast door het koperensemble. Onder de tent kregen wij een swingend concert! Wat een muzikanten! Top!

Tijdens het diner namen wij afscheid van hen.

Zondagmorgen vond de internationale herdenking bij het grote monument plaats. Wederom vele vaandels uit heel Frankrijk waren aanwezig. Voor in de stoet liepen de vaandels van de verschillende vriendenkringen. Marcel droeg zoals altijd ons vaandel. Een achterkleinzoon van een Franse oud-gevangene hield een toespraak, de directrice-generaal, mevrouw Véronique Peaucelle-Delelis, stak de vlam aan en sprak ook enkele woorden. Na de minuut stilte volgde de kranslegging.

Het geheel werd afgesloten met de Marseillaise en het Europese volkslied. Een afscheidsborrel/buffet markeerde het einde van een weekend vol herdenkingen.

Met het kleine gezelschap waarmee wij begonnen reden wij richting Mutzig om bij Le Nid de Cigogne wat te eten. De avond en het weekend sloten wij af in de Fischhutte.

Maandagochtend, na het ontbijt reed de ene na de andere auto weer richting Nederland.

Het was een mooi en indrukwekkend weekend.

ONAC/VG = Organisation National des Anciens Combattants et Victimes de Guerre

Dit is het Ministerie voor Veteranenzaken in Frankrijk

9. Toespraak Defensie Attache te Parijs, kolonel Michel Hubregtse.

Geachte aanwezigen,

Het is voor mij als defensieattaché in Frankrijk wederom een bijzondere eer om hier vandaag aanwezig te mogen zijn op de jaarlijkse herdenking in Natzwiller. We herdenken vandaag welk onmenselijk leed hier heeft plaatsgevonden. Het is onze morele plicht dit blijven doen; herdenken om ook de komende generaties eraan te blijven herinneren wat voor verschrikkelijks hier is gebeurd. Opdat het nooit meer zal gebeuren.

U herinnert zich misschien mijn speech van vorig jaar waarin ik sprak over vrijheid. Voor ons Nederlanders ogenschijnlijk zo vanzelfsprekend, wat natuurlijk een groot goed is. We vergeten daardoor echter soms dat vrijheid niet vanzelfsprekend is, een prijs heeft en dat we erin moet blijven investeren.

Afgelopen 24 februari met de Russische inval in de Oekraïne werd de westerse wereld weer wreed wakker geschud. De annexatie van de Krim in 2014 hadden we laten gebeuren zonder echt in te grijpen of te investeren in de bescherming van onze vrijheid en weerbaarheid. Nu zullen we allemaal derekening moeten betalen.

Of dat nu door inflatie is en/of meer investeringen in de krijgsmachten, we zullen het de komende jaren allemaal behoorlijk in onze portemonnee voelen. Dat zal zeker spanningen geven, intern in Nederland, Europa en de wereld. Blijven we solidair met de Oekraïners of gaan we uiteindelijk voor eigen gewin?

De Oekraïense bevolking lijdt het meest onder de huidige situatie en heeft onze hulp nu en in de toekomst hard nodig. Zij weten als geen

ander dat vrijheid een prijs heeft. Velen hebben al het hoogste offer gegeven. Maar vindt iedere Nederlander ook dat we deze mensen moeten blijven helpen? Vaak ten koste van de eigen portemonnee? En daar ligt volgens mij een groot gevaar voor onze democratieën in de wereld. Populisten, al dan niet gesteund door Rusland, zullen dankbaar gebruikmaken van deze onzekere situatie voor hun eigen gewin. Zal de geschiedenis zich herhalen? Gaan we leren van het verleden? Ik hoop het maar niemand kan garanties geven.

Ik kan en zal wel blijven promoten dat vrijheid zijn prijs heeft.

Degenen die hier ooit gevangen zaten en van hun vrijheid beroofd waren, wisten als geen ander hoe kostbaar vrijheid is.

Aan ons allen de opdracht om die vrijheid te blijven koesteren. Ieder op zijn niveau, in zijn eigen omgeving, op zijn eigen manier. Maar dat we daarbij de boodschap, die we hier vandaag weer zo pregnant ervaren, voelen, beleven... dat die boodschap doorgegeven moet worden, is evident.

Sluit niet de ogen maar denk en herdenk. En niet alleen op 4 mei, 15 augustus of vandaag. Op een militair ereveld staat voor hen die vochten voor onze vrijheid "*lest we forget*", opdat wij niet vergeten, en dat geldt hier ook!

10. Toespraak drs. Floris van Dijk

Dear Ambassador Seland of Norway,
Dear officials,
Dear ladies and gentlemen,

It is an honour and pleasure to share some words with you on this exceptional, sensitive place. My name is Floris van Dijk and I represent the National Monument Camp Amersfoort, a former concentration camp located in the Netherlands. As requested, I will continue my speech in Dutch.

Zoals gebruikelijk is deze herdenking, dit samenzijn, weer geweldig georganiseerd door Marjolijn en anderen. Ik heb alveel bekende gezichten gezien maar neem toch de vrijheid iemand speciaal te noemen.

In Natzweiler hebben bijna 600 Nederlanders gevangen gezeten, waarvan de helft de hoogste prijs heeft betaald. Eén van de overlevenden was Hendricus Leonardus Bastiaans, geboren op 28 december 1914 in Den Haag. Hij werd gearresteerd op 30 maart 1942 en belandde als verzetsstrijder van de Ordedienst via het Oranjehotel en Kamp Haaren in Kamp Amersfoort, waar hij gevangenenummer 1936 kreeg. Hij verbleef er van 6 november 1942 tot 18 januari 1943, en keerde na een verblijf in Kamp Vught in de zomer terug.

Zijn vreselijke tocht langs kampen werd voortgezet via Natzweiler, Dachau, Mauthausen, Melk en Ebensee. Daar werd hij, op 6 mei 1945 en nog maar amper 30 kilo wegend, bevrijd door de Sovjets. Alle persoonlijke verhalen uit Natzweiler zijn afschuwelijk, maar ik vind het heel bijzonder dat Betty, dochter van Hendrikus Bastiaans, en jouw partner Bert, hier aanwezig zijn. Op mijn beurt ken ik Betty als zeer gewaardeerd vrijwilligster bij ons, Nationaal Monument Kamp Amersfoort.

Dames en heren, de band tussen deze gruwelijke plek in de Elzas en Kamp Amersfoort is een historische.

Momenteel zijn vier treintransporten bekend vanuit Kamp Amersfoort naar Natzweiler. De eerste vond plaats op 10 juli 1943. In dat transport zat ook Hendricus Bastiaans - net als onder andere Floris Bakels, Jaap van Mesdag, Ernst Sillem en Skippy de Vaal.

Vreemd genoeg was één van de begeleidende SS-ers de voormalige kampcommandant, Walter Hermann Heinrich geheten. Dat is vreemd, want hij was in maart 1943 al overgeplaatst naar Den Haag, naar de staf van de Befehlshaber der Sicherheitsdienst. Dus wat had hij nou als voormalig commandant van Kamp Amersfoort nog op eentrein naar Natzweiler te zoeken?

Het antwoord vond ik enkele weken geleden. In het Nationaal Archief en het NIOD was ik dossiers aan het doorspitten over de organisatiestructuur van de Sicherheitsdienst. Ik wilde namelijk weten wie eigenlijk belast was met de afhandeling van Nacht und Nebel-gevangenen in Nederland, oftewel de honderden verzetsmensen die voor straf naar Natzweiler werden gestuurd, om zich dood te werken in nacht en nevel, zonder dat zelfs familieleden er van wisten.

Wie was verantwoordelijk voor dat leed?

Wie had Hendricus Bastiaans geselecteerd, evenals de namen die ik zojuist al noemde, maar ook Velo Bierman, Pim Boellaard, Zwiert Buurke, Hubertus Honselaar, Bib van Lanschot, Bekkie de Loos, Daniël Mulock Houwer, Jan de Pagter, Pim Reijntjes, Janus Ritter, Dirk Sleuwenhoek, Jan Smeets, Carel Steensma, Jacob Vellenga, Marinus Ville, Herman Wiardi Beckmann en al die anderen waar u nabestaanden van bent?

En daar stond het.

Een voormalige SD-er, August Woldeit, vertelde in een zeer gedetailleerde naoorlogse verklaring over de organisatie van de SD in Den Haag, vele pagina's lang.

De afdeling IV van de beruchte Erich Deppner – nooit veroordeeld voor 450 executies op Nederlandse bodem - hield zich bezig met Schutzhaft. Dat was een soort voorlopige hechtenis zonder enig recht voor de verdachte, en wat Deppner betrefte altijd voor minimaal zes maanden. Uit die Schutzhaft-gevallen werden de Nacht und Nebel-gevallen geselecteerd en afgehandeld. Dat was "Geheime Reichssache". Een mij wel heel bekende naam bleek daarmee belast: eerste luitenant Walter Heinrich.

Kortom: de band tussen Natzweiler en Kamp Amersfoort is een historische, maar in meer dan één opzicht: namelijk de hoofddader. Walter Heinrich, de grondlegger en verantwoordelijke van concentratiekamp Amersfoort, en

massamoordenaar van 77 Sovjet-krijgsgevangenen waarbij hij hoogstpersoonlijk de trekker overhaalde op 9 april 1942, was daarna verantwoordelijk voor de Nacht und Nebel-gevallen in Nederland. Deze oorlogsmisdadiger heeft nooit terecht gestaan en verdween op mysterieuze wijze in februari 1945.

Op 11 oktober start een meerdelige podcast van Nationaal Monument Kamp Amersfoort: de verdwenen SS-er.

Dames en heren.

In Natzweiler en de bijkampen hebben 52.000 mannen en vrouwen geleden, waarvan ruim 17.000 in dit hoofdkamp, waaronder dus 600 Nederlanders.

Velen daarvan waren afkomstig uit het midden van de 47.000 gevangenen van Kamp Amersfoort: een verdrietige, maar historische band.

Het is onze plicht deze dappere mannen te blijven herdenken.
Dank u wel.

11. UIT DE KRANT

In de Dernieres Nouvelles d' Alsace stonden enkele artikelen rondom de herdenkingen in september.

Deze zijn op te vragen bij de redactie.

Nationaal Monument
Kamp Amersfoort

12. PERSBERICHT

Tocht van Vrees en Hoop op dinsdag 11 oktober

Op 11 oktober organiseert Nationaal Monument Kamp Amersfoort (NMKA) voor de vijfde keer de Tocht van Vrees en Hoop. Daarmee wordt het grootste transport herdacht van 11 oktober 1944, van ruim 1400 mannen naar Neuengamme.

Alvorens de voettocht naar Amersfoort CS zal aanvangen (met een duur van ongeveer 75 minuten), zal Marieke Lucas Rijnveld een gedicht voordragen en Nikki Sterkenburg, bestuurslid Nationaal Comité 4 & 5 mei, een voordracht houden.

Het programma rond de 'Tocht van Vrees & Hoop' start op 11 oktober stipt om 17:40 uur op het binnenterrein van NMKA. Belangstellenden wordt verzocht ruim op tijd aanwezig te zijn bij de ingang bij de wachttorens. Indien men gebruik wilt maken van de bus terug is het noodzakelijk om zich op te geven via www.kampamersfoort.nl/tocht-van-vrees-en-hoop-11-oktober.

Niet voor publicatie:

Voor persvragen of andere informatie kunt u contact opnemen met floris@kampamersfoort.nl of 06-51716223.

13. BOEKPRESENTATIE

Thomas Haulog (roepnaam: Tom) NAVIS)

Den Haag 10 April 1913 – Natzweiler 22 Februari 1944

Op 5 november as. vindt de boekpresentatie over ‘ Het koffertje van Oom Tom’, door Annemiek Lely in het Oranjehotel te Den Haag plaats.

Oom Tom is haar oudoom.

Het programma ziet er als volgt uit:

15.30 uur ontvangst

15.45 uur start programma o.l.v. Benno Hoogveld, met:

- Maktub zingt titelsong podcast In verzet
- Bas von Benda-Beckmann
- Overhandiging eerste exemplaar
- Overdracht koffertje

16.15 uur nazit en gelegenheid tot signeren

17.00 uur einde

AANMELDEN

Via onderstaand adres kunt u zich voor 31 Oktober aanmelden bij:

merel@deproductiebrigade.nl

Laat graag ook weten of u alleen komt of een gast meeneemt?

Het adres van het Nationaal Monument Oranjehotel:

Van Alkemadelaan 1258/ hoek Stevinstraat, 2597 BP Den Haag

De museumkaart voor een bezoek aan NM Oranjehotel voor deze presentatie is hier geldig.

Het adres van het Nationaal Monument Oranjehotel:

Van Alkemadeaan 1258/ hoek Stevinstraat, 2597 BP Den Haag

De museumkaart voor een bezoek aan NM Oranjehotel voor deze presentatie is hier geldig.

Het adres van het Nationaal Monument Oranjehotel:

Van Alkemadeaan 1258/ hoek Stevinstraat, 2597 BP Den Haag

De museumkaart voor een bezoek aan NM Oranjehotel voor deze presentatie is hier geldig.

14. VAN DE PENNINGMEESTER

Ook in deze Nieuwsbrief kan de penningmeester niet genoeg benadrukken heel blij te zijn met alle donaties! Zij dankt de gulle gevers van harte.

Alvast veel dank!

Voor de goede orde verzoeken wij aan hen die de Nieuwsbrief op papier willen blijven ontvangen het bedrag van 20,00 euro over te maken op onze rekening:

VERZOEK OM VASTE DONATIES

Het bestuur is meer en meer bezig de geschiedenis van het kamp en de oud-gevangenen te digitaliseren, de Nieuwsbrief wordt gemaakt en verspreid, er is soms acte de présence bij herdenkingen van andere vriendenkringen waar een krans gelegd wordt. Zo zijn er toch vaste onkosten per jaar, zonder echte vaste inkomsten.

Aangezien wij een stichting zijn en geen leden hebben die een bepaalde contributie betalen vragen wij nu om uw regelmatige (per maand of jaarlijks) bijdrage.

U kunt dit storten op:

Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers

Rekeningnummer: NL26INGB0000394148 o/v Donatie 2020

Bij voorbaat zeer veel dank!

15. GIROLOTERIJ

De activiteiten van de Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers, waaronder de uitgave van dit blad, worden mede mogelijk gemaakt door de opbrengsten uit de Giroloterij en de Bankloterij. Uw deelname aan de Giro- en of Bankloterij wordt daarom van harte aanbevolen.

vfonds, Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg

Binnen organisaties van oorlogsgetroffenen vallen steeds meer directbetrokkenen weg door vergrijzing en overlijden. Het vfonds ondersteunt een respectvolle afbouw van deze organisaties, eventueel door samenwerking of samenvoeging te stimuleren. Meer informatie op: www.v-fonds.nl.

De bijdrage van de Bank-Giroloterij en de Lotto maken het werk voor het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg mogelijk.

De stichting Vriendenkring Oud-Natzweilers heeft het zogeheten ANBI kenmerk: Algemeen Nut Beogende Instelling. Dit betekent dat giften aan onze stichting aftrekbaar zijn van de belasting. Maar.... dit moet wel voldoen aan een aantal voorwaarden. Kijk voor informatie op www.belastingdienst.nl.

16. Arq Psychotrauma Expertgroep

Kenniscentrum vervolging, oorlog en geweld

Voor vragen op het gebied van wetten en regelingen voor oorlogsgetroffenen, maar ook voor vragen over zelfhulpgroepen, therapeutische hulp of maatschappelijk werk, en voor literatuur over de tweede wereldoorlog en zijn gevolgen, kunt u terecht bij de Stichting Cogis.

Oorlogsgetroffenen, hun partners en kinderen (ook de naoorlogse generatie) zijn welkom bij

Arq Psychotrauma Expertgroep
Nienoord 5
1112 XE Diemen
Telefoon 020 – 660 19 30
Fax 020 – 660 19 31
E-mail info@cogis.nl

Bezoek is - na telefonische afspraak - iedere dag mogelijk.

“De bijdrage van Bank Giro Loterij en de Lotto maken het werk van het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg mogelijk”.

17. COLOFON

Redactie

Nicole Planjer
& Marjolijn de Loos

Inzenden kopij

Nicole Planjer
Segbroeklaan 132
2565 DN Den Haag
Tel: 06-24769585

Uiterste datum inleveren kopij:

15 november 2022

Eindredactie

E-mail: nplanjer@hotmail.com
& Marjolijn de Loos

Nicole Planjer

Printed by

GrandPrix Copyrette
Parnassusweg 214
1076 AV Amsterdam
Tel: 020 – 664 59 09
Info@grandprixcopyrette.nl

Reisorganisatie

E-mail: marjolijndeloos@gmail.com

Marjolijn de Loos